

HOE BEGELEID IK STATUSHOUDERS BIJ HUN EXTERNE STAGE?

DE RESULTATEN UIT EEN OPLOSSINGSGERICHT ONDERZOEK NAAR EEN SUCCESVOLLE STAGE

MET DANK AAN TALENTSTAD PRO, THORBECKE PRO EN DOCK24
DRIE EXPERTS (M,D,B) EN VIER LEERLINGEN (A,S,M,M)

THEMA'S

SAMENLEVING

- 1 - Samenleving
- 1.1 - Cultuurverschillen

BEGELEIDING

- 2 - Begeleiding
- 2.1 - Samenwerken

KANSENGELIJKHEID

- 3 - Kansenongelijkheid
- 3.1 - Participatie
- 3.2 - Verwachtingen

AANBEVELINGEN

Aanleiding onderzoek

Statushouders in Nederland ervaren vaak problemen tijdens hun externe stages vanuit het praktijkonderwijs. Voorbeelden hiervan zijn de lagere uitstroom naar arbeid, ze komen niet opdagen op hun stageplek, begeleiders vanuit het bedrijf geven aan dat er onvoldoende inzet wordt getoond. Daarnaast spelen communicatieproblemen een grote rol. Dit zijn ook veelgehoorde problemen die zich voordoen bij Talentstad Praktijkonderwijs (hierna: Talentstad PRO) in Zwolle. Het is een terugkerend probleem, terwijl de interne stages wel als succesvol worden ervaren door de leerlingen en docenten. Dit onderzoek richt zich specifiek op de statushouders die stage lopen vanuit Talentstad PRO, 18 leerlingen tussen de 14 en 18 jaar.

De vraag naar dit onderzoek is ontstaan vanuit Talentstad PRO. De (NT2-)docenten van Talentstad PRO willen erachter komen hoe de begeleiding tussen docent, begeleider en leerling op dit moment ervaren wordt. Voor dit onderzoek zal er, gericht op deze specifieke doelgroep, gekeken worden naar de stagevorm en de begeleiding zoals die nu is. Hierbij zal de begeleiding vanuit de ervaring van de leerling worden onderzocht, evenals de begeleiding vanuit de school en het bedrijf waar de leerling stage loopt. Vanuit Talentstad PRO is er een samenwerking gestart met Thorbecke PRO, DOCK24 en ISK Zwolle.

‘Je wilt erbij horen, maar je bent altijd anders.’

Expert M.

1 - SAMENLEVING

Uit vele onderzoeken blijkt dat de toename van het aantal statushouders in Nederland blijft groeien. Dit komt ook terug uit de interviews die zijn afgenomen. De populatie statushouders wordt groter en dat maakt dat het ook steeds lastiger wordt om voor deze groep een geschikte stageplek te vinden. In het regionaal overleg staan (jonge) statushouders niet hoog op de prioriteitenlijst. Uit de gesprekken die gevoerd zijn komt veelal terug dat integratie voor deze doelgroep binnen de Nederlandse samenleving een grote uitdaging is. Hun vriendengroep houden ze in hun cultuur, in hun familie. Sport en vrije tijd is vanuit cultuur anders. Dat doen ze op een andere manier, niet echt in teamverband. Toch is het een verplichting vanuit de overheid voor het (praktijk) onderwijs, dat leerlingen leren tussen wonen, werken en vrije tijd. Dus dat ze in hun vrije tijd ook maatschappelijk betrokken zijn. In vrije tijd participeren is al heel lastig voor de doelgroep op het praktijkonderwijs, dat is wat deze groep nog meer nodig heeft, de ontmoeting daarin. Echt beleven hoe die integratie gaat en samen dingen doen. Tijdens een project voor statushouders in samenwerking met Talentstad PRO, Thorbecke PRO en DOCK24, die is opgezet als pilot vorig jaar, bleek dat het met taal bezig zijn eigenlijk niet het belangrijkste was.

‘Juist de ontmoeting met andere Nederlandse jongeren, en vanuit die ontmoeting werken met taal is waar deze jonge statushouders behoefte aan hadden en waar de ontwikkeling het grootst bleek.’

Expert M.

‘Welkom in onze wereld, maar je hebt je daar maar gewoon aan te houden.’

Expert M.

1.1 - CULTUURVERSCHILLEN

Wat tijdens het gesprek in de focusgroep naar voren kwam, was dat wederzijds respect hebben voor elkaar de eerste stap is voor een veilig leerklimaat. Het temperament is in de verschillende culturen niet altijd hetzelfde. Dit maakt dat een reactie ‘in onze ogen’ vaak heftig kan overkomen, terwijl dat voor hen nog een redelijk rustige reactie is, waardoor een stagebedrijf zegt; ‘Ja, als je zo temperamentvol bent, dan komen we niet in gesprek met elkaar’. Vooroordelen spelen hierin ook een grote rol. Een begeleider is sneller geneigd om te denken dat een statushouder lager opgeleid is. Ze geven aan niet in vooroordelen te willen werken, maar vaak is het ook de angst van het niet kennen, de cultuur niet begrijpen. Ze willen niet bewust discrimineren, dat is ook niet wat ze doen. Soms hebben statushouders al het gevoel van discriminatie als er op een bepaalde manier naar ze gekeken wordt. Dat is hun gevoel, daar kun je ook niet zoveel aan veranderen. Je wil niet in vooroordelen werken, dus je moet heel voorzichtig zijn met hoe je dat inkleedt, de uitleg naar een begeleider toe. Stagebedrijven weten vaak van tevoren niet wat ze aan deze leerlingen hebben, wat maakt dat ze meer terughoudender zijn met het aannemen van deze leerlingen. Wat ook terugkwam in de verschillende gesprekken, is dat deze doelgroep heel leergierig is. Ze willen graag dingen weten, niet alleen over ons land en de cultuur, maar ze willen ook hard werken, zijn over het algemeen gemotiveerd om wat van hun toekomst te maken.

‘Ik wil heel graag werken, omdat ik wil verdienen voor mezelf.’

Leerling A.

‘Die stages zijn echt allesbepalend.’

Docent D.

2 - BEGELEIDING

De experts geven in de interviews aan dat de begeleiding voor deze doelgroep intensief is. De begeleiders zijn veel meer op de werkvloer voor uitleg, in de begeleiding zelf moet je dingen uitleggen. Als begeleider krijg je een beperkt aantal minuten, uren voor de begeleiding, daar moet je het mee doen. Commerciële bedrijven willen best een stagiaire begeleiden, maar die intensieve begeleiding die deze groep nodig heeft, is dan veel moeilijker. Een stagebedrijf kan de school en begeleiders daar bellen als het niet goed gaat met leerlingen. Andersom, leerlingen kunnen wat vragen, ook als iets heel goed gaat.

Omdat ze het soms gewoon niet goed begrijpen en dat maakt het soms ook wel ingewikkeld werken met deze groep geven de experts aan. Heel veel bedrijven kijken gelukkig ook wel naar wat ze kunnen en niet zozeer naar een diploma, of wie het is of uit welk land deze leerling komt. Het lastige aan het werken met deze doelgroep, is het geven en krijgen van feedback. Zij voelen volgens een expert de opbouwende kritiek of feedback in een reflectie al gelijk als een aanval. Op de vraag hoe leerlingen worden geplaatst op een geschikte stageplek, wordt er gekeken naar hun talenten/kwaliteiten voordat ze ergens geplaatst worden, wordt er eigenlijk door alle experts benoemd dat er vooral wordt gekeken naar de interesses van deze leerlingen. Als de vraag wordt voorgelegd aan de statushouders rondom de begeleiding die zij krijgen vanuit school of het bedrijf, ontstaat er verwarring. Zij hebben moeite met het beantwoorden van deze vraag. Tijdens het gesprek kwam het er op neer dat de statushouders vooral wederzijds respect verwachten. Als zij respect geven aan de baas, verwachten ze ook respect terug.

‘Maar wat we dan zien bij de statushouders, is dat wij veel intensiever aanwezig zijn. Dan krijg je bijna een onwerkbaar situatie.’

Expert D.

Ik denk dat alles wat je voor die leerlingen kunt doen, dat dat een plus is.’

Docent B.

2.1 - SAMENWERKEN

Tijdens de interviews heeft de onderzoeker de samenwerking veelal bevraagd. De samenwerking tussen de schoolbegeleider en de begeleider van het bedrijf, maar ook de samenwerking tussen de scholen en gemeenten. Uit de resultaten van de analyse uit de interviews met experts komt veelal naar voren dat begeleiders korte lijstjes hebben als het gaat over de leerling. Een begeleider kan bij de begeleider van school terecht met vragen door telefonisch contact op te nemen, een mail te sturen of een afspraak maken. Deze samenwerking is van belang om de ontwikkeling van de leerling scherp te houden en in te zetten op waar de behoefte ligt. Begeleiders geven aan dat de samenwerking tussen school en bedrijf versterkt kan worden door meer samen op te trekken, projecten op te zetten en hier ook andere organisaties in betrekken.

‘Respect aan die baas, moet je respect geven. Omdat als je respect niet geeft, als je niet zo goed aan het werk gaat, dan ga je weg uit het werk.’

Leerling S.

‘Ik denk, als het gaat om jongeren, kun je hoe meer je samen optrekt daarin, kun je daar heel veel uit gaan halen.’

Begeleider M.

‘Waar zitten we dan op het stukje richting die stagevoorbereiding en kunnen we elkaar daarin versterken? En vooral ook al een daad veranderen als het gaat om talentontwikkeling.’

Begeleider M.

Uit onderzoek zoals beschreven in het theoretisch kader komt naar voren dat de samenwerking tussen scholen en gemeenten van belang is voor de ontwikkeling van deze doelgroep. Uit de interviews blijkt dat een samenwerking tussen scholen, bedrijven en gemeenten specifiek gericht op de jonge statushouder, nog niet plaatsvinden. Zo benoemt een van de experts: 'Samenwerken in het Zwolse doen we veel om van elkaar te leren, om het beter te maken. Alleen gericht op de statushouder, is dat niet'. In een ander interview wordt benoemd dat er wel contact is met de gemeente, maar dat deze niet specifiek plaatsvinden rondom deze doelgroep. De experts zouden graag nauwer willen samenwerken.

Het gaat in de overleggen tussen gemeente en bijvoorbeeld DOCK24 vooral over de volwassen statushouder. Op het gebied van de jonge statushouders ligt daar zeker ook nog wel een taak voor de gemeente, zo noemen de experts.

'Er is een bepaalde zorg die je deelt met elkaar, als we dat ook samen op kunnen pakken, is dat fantastisch'

Expert D.

'Een stagebedrijf kan ons bellen als het niet goed gaat met leerlingen. Andersom, leerlingen kunnen wat vragen, ook als iets heel goed gaat. Maar wat we dan zien bij de statushouders, is dat wij veel intensiever aanwezig zijn.'

Docent B.

'Na enig miscommunicatie is het heel goed gegaan. Ik heb de thuissituatie en de taalbarrière uitgelegd. Daarna is ze met veel geduld goed begeleid.'

Expert B.

3 - Kansengelijkheid

Uit de gesprekken met de experts, komt vooral naar voren dat er juist op taalgebied wat meer tijd in begeleiding nodig is. Op de vraag wanneer een stage behaald is, voor de begeleider of voor de statushouder, worden verschillende antwoorden gegeven. Voor de statushouder is een stage succesvol als zij een vinkje op hun rapport behalen. Dit in de vorm van een voldoende beoordeling, niet alleen als cijfer, maar ook op het gebied van waardering en respect krijgen van stagebedrijven. De experts geven aan dat de stage succesvol is op het moment dat de leerling een groei laat zien, dat ze zich geaccepteerd voelen, dat ze een ontwikkeling en een groei doormaken. Maar vooral dat een stage niet vroegtijdig stopt om redenen van taal of culturele achtergrond, het onbegrip daarin.

Ook de statushouders zelf geven in het focusgesprek aan dat taal, en daarmee de communicatie met werkgevers en collega's, een grote uitdaging voor hen is. Het niet uit hun woorden komen en niet kunnen verwoorden wat zij daadwerkelijk willen zeggen, levert veel frustratie en onbegrip op. Op de vraag aan de leerling of hij het gesprek aangaat als hij het ergens niet mee eens is op de werkvloer, krijgt de onderzoeker het antwoord: *'Nee, dan ga ik uitschelden enzo en dan ga ik weg. Ik word snel boos'*. Hij geeft aan dat hij niet alles kan zeggen wat hij wil zeggen.

'Als het mijn eigen taal was, dan kan ik wel wat ik wil zeggen, kan ik dat gewoon zeggen. Ik kan in Nederlands niet alles zeggen wat ik wil zeggen.'

Leerling S.

'Je hebt een hele grote gunfactor nodig.'

Expert D.

'Bij veel statushouders is taal natuurlijk een groot struikelblok om aan het werk te komen, om je goed duidelijk te kunnen maken, om dingen ook goed te kunnen begrijpen die je weer uit kunt voeren.'

Expert D.

3.1 - PARTICIPATIE

School speelt een grote rol in de participatie binnen deze maatschappij, in de maatschappelijke ondersteuning. Zo zegt een van de geïnterviewde experts: *‘Het is daarin gelegen dat iemand zijn eigen financiën, zijn eigen geld kan verdienen en dus zijn eigen financiën thuis kan rondbrengen en zelfstandig kan leven’.*

Een van de doelen van SLO is dat de PRO-scholen leerlingen leren tussen wonen, werken en vrije tijd. Dat ze in hun vrije tijd ook maatschappelijk betrokken zijn. Het is daarmee dus ook een verplichting voor een school waar zij iets mee moeten. Dit is een lastige verplichting. Zo merkt ook een expert op over het inschrijven op activiteiten op school rondom vrije tijd die worden georganiseerd, dat statushouders vaak gelijk nadat de bel gaat, ook weggaan van school.

‘Zodat ze kunnen participeren en eigen geld verdienen en eigenwaarde houden.’

Expert D.

3.2 - VERWACHTINGEN

De experts geven verder aan dat er iets gedaan moet worden binnen de voorbereiding van een stage, voor zowel de leerlingen als de bedrijven. Voor leerlingen is het belangrijk dat zij weten wat de verwachtingen vanuit de school en het bedrijf zijn. Stagebedrijven hebben behoefte aan voorlichting. Zij willen beter op de hoogte gebracht worden van de leerlingen die zij krijgen. Daarin is het belangrijk dat de cultuurverschillen worden benoemd, wat de achtergrond van die cultuurverschillen zijn. Dan creëer je begrip en krijgen de leerlingen op een gegeven moment ook credits, wat uiteindelijk gaat zorgen voor de gunfactor vanuit bedrijven voor deze leerlingen.

‘Zij gaan niet, ook al is het op interesse, niet participeren in hun vrije tijd. We hebben de verplichting als scholen, als praktijkscholen, maar dat is een moeilijk in te kleden rol, een hele moeilijke.’

Expert D.

AANBEVELINGEN

Naar aanleiding van de onderzoeksresultaten kunnen er enkele aanbevelingen worden gegeven gericht op de begeleiding van statushouders naar een succesvolle stage. Deze zijn beschreven aan de hand van de drie thema's uit de resultaten. Ook is er gebruik gemaakt van de beschreven theorie.

Samenleving

- Zet de jonge statushouder standaard op de agenda bij overleggen (school-breed, Zwolse acht, regionaal netwerkoeverleg).
- Zorg voor maatschappelijke betrokkenheid vanuit de school voor deze doelgroep.
- Maak leerlingen en begeleiders bewust dat het verschil in cultuur ook iets moois kan brengen.
- Betrek ouders in het zoeken van een stageplek en de begeleiding daarin.
- Organiseer informele ontmoetingen met Nederlandse jongeren. Werk vanuit die ontmoeting aan taal.

Begeleiding

- Bespreek met de leerling wat zijn talenten / kwaliteiten zijn. Zoek aan de hand daarvan een geschikte stageplek op interessegebied.
- Zorg voor een coach/mentor/maatje voor de statushouder op hetzelfde stagebedrijf.
- Zorg voor een bevoegde NT2-docent binnen de school.
- Rooster NT2-lessen vast in voor deze doelgroep. Een uur in de week, waar leerlingen terecht kunnen met hun vragen en even hun verhaal kwijt kunnen.
- Betrek ouders van schoolgaande statushouders bij deze NT2-lessen.

Kansengelijkheid

- Zorg voor een structurele samenwerking met gemeenten, (vrijwilligers-)organisaties en andere scholen.
- Organiseer extra ondersteuning voor deze doelgroep over de doorstroommogelijkheden.
- Organiseer een voorlichtingsmiddag voor stagebedrijven met als doel begrip creëren voor deze doelgroep.
- Creëer een succesvolle integratie van statushouders binnen de externe bedrijven om een negatieve beeldvorming over hen tegen te gaan.

Onderwijs zorgt niet alleen voor betere kansen op de arbeidsmarkt, het ontwikkelt ook de culturele, maatschappelijke en sociaal-economische integratie van statushouders.

TalentStad
praktijkonderwijs

Thorbecke
Scholengemeenschap

